

Hantos Mihály

A MÜVELŐDÉSELMÉLETI NYÁRI EGYETEM MEGNYITÓJA

Együtt jelent meg a IX. Pedagógiai Nyári Egyetem és a Művelődéstudományi Nyári Egyetem tájékoztatója, benne a felhívás a részvételre. Egyszerre jelent meg a kilencedik és az első hívás, szinte jelképezve a kilencéves eltolódás ellenére is az együvértartozást, a közoktatás és közművelődés egységét, azt a dicsérendő lépést, mely - ha talán kissé késve is - a pedagógia mellé, az őt megillető helyre állítja a közművelődés-elméletet. A Tudományos Ismeretterjesztő Társulat Csongrád megyei Szervezete és az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Közművelődési Tanszéki Szakcsoportja a IX. Pedagógiai Nyári Egyetemmel egyidőben rendezte meg az első Művelődéstudományi Nyári Egyetemet.

Jóleső érzés ez mindazok számára, akik közvetlen és közvetett, irányító vagy végrehajtó jelleggel részesei a magyar kultúrpolitika alakításának, a társadalom műveltségi szintje emelésének, a közoktatás és közművelődés továbbfejlesztésének.

Ugy érezzük mindnyájan, hogy ezzel gazdagabbak lettünk. Gazdagabbak egy olyan egyetemi szintű fórummal, mely a művelődéstudomány legfontosabb kérdéseit igyekszik tisztázni, megfogalmazni, majd azokat a gyakorló népművelők és a közművelődést irányító szakemberek számára közreadni.

Elismerésre méltó célkitűzése az egyetemnek a felnőttek nevelésével kapcsolatos tudományos kutatások eredményeinek összegyűjtése, majd annak a legújabbakkal való folyamatos kiegészítése. Fontos ez azért is, mert a közművelődés helyzete és gondja nem különleges magyar probléma, hanem az gondot jelent szinte a világ minden országában.

Igy természetes, hogy a közművelődés ügyének továbbfejlesztésével kapcsolatos elképzelések, gyakorlati erőfeszítések sokféle változatban jelennek meg, és azok legcélszerűbben alkalmazható gyakorlata csak gondos és elmélyült tudományos kutatással, a legújabb elméleti eredmények felhasználásával alakítható ki.

A Művelődéstudományi Nyári Egyetemen résztvevő gyakorló népművelők és közművelődést irányító szakemberek ezeket az eredményeket nemcsak megismerhetik, azokról nemcsak véleményt mondhatnak, vagy állást foglalhatnak az elhangzottak gyakorlati hasznosíthatóságával, alkalmazhatóságával kapcsolatosan, hanem azokat saját gyakorlati és elméleti ismereteikkel ki is egészíthetik, továbbfejleszthetik.

Közművelődésünk hagyományos és ma már némileg korszerűsített gyakorlata nem áll minden vonatkozásban összhangban a jelentkező társadalmi igényekkel. Az adott lehetőségek nem elégitik ki a szervezeti, anyagi-gazdasági, és ebből következően a tartalmi kívánalmakat. Az elsajátítandó élő ismeretanyag ma már messze meghaladja az emberek felvevőképességét, ezért előtérbe kerül a célirányosabb, differenciáltabb, a gyakorlati felhasználásra alkal-

masabb ismeretanyag kiválasztására, elsajátítására való törekvés. Az ehhez való segítségnyújtás minden eddiginél fontosabb feladatot ró a közművelődést irányító, szervező, vagy annak gyakorlatát művelő szakemberekre.

Tőlünk várják a reális tartalmi igények megfogalmazását, a közművelődés szervezeti lehetőségeinek, hasznos formáinak kialakítását, az ismeretátadás jelenleginél hatékonyabb módszereinek ki-munkálását, és sajnos ma még jórészt az ehhez szükséges anyagi feltételek előteremtését is. Ezért kell nagyon fontosnak tartani a nyári egyetem azon célkitűzését, hogy e nehéz feladatok megoldá-sához a gyakorló népművelők és a közművelődést irányító szakem-berek számára igyekszik hasznos segítséget adni. Az itt jelen lé-vők számára fontos ez azért is, mert egy egészségesebb irányba történő kibontakoztatás akaratlanul is előtérbe helyezi az irányítás megjavítását, annak hatékony és alkotó jellegű érvényesülését.

A közművelődés "némileg korszerűsített" gyakorlatáról tet-tem említést. A közművelődésnek van egy kialakult intézményrend-szere, működő személyi állománya, anyagi ellátottsága, többé-ke-vésbé kialakult tartalma és módszere. Ezeket változtatás nélkül el lehet fogadni, de szükségesnek lehet tartani a jelenlegi helyzet bizonyos mértékű módosítását is. Elvileg helyet lehet adni egy tel-jesen új, vagy legalábbis a jelenlegitől lényegesen eltérő elképze-lés kialakításának is. Mindezek vitatható kérdések, ami semmiképp sem jelenti a közművelődés válságát, de nem jelent teljesen meg-nyugtató állapotot sem. Az azonban bizonyos, hogy akár egy rész-letes, vagy akár teljesen új koncepció csak vitathatatlan tudományos

alapokra és kísérletileg bevált gyakorlatra épülhet.

Nem tudom, hogy az új nyári egyetemmel szemben - legálábbis annak első évében - szabad-e ilyen igénnyel fellépni. Nyilván nem, de ez az egyetemnek nem is célkitűzése. Arról azonban meg vagyok győződve, hogy az itt elhangzó tudományos, de ugyanakkor a gyakorlati életet is figyelembe vevő vélemények ezen kérdésekben is iránymutatásul fognak szolgálni, és formálják a további helyes gyakorlatot.

A tudományos vizsgálatra épülő művelődéstudomány még sok más, ugynevezett alapkérdésre is megnyugtató választ kell adnia. Ugyanis a tények és hatótényezők alapos ismerete és elemzése nélkül a közművelődés jelenlegi helyzetét nem lehet sem elmarasztalni, sem elismerni. Hogyan értékeljük mindazt, ami ma nálunk a közművelődés keretein belül történik. Sok, kevés, vagy éppen elég-e az, amit a közművelődési tevékenység statisztikája kimutat. Ha sok, akkor miben sok, ha kevés, akkor mi az, ami abból hiányzik. Miért lehetünk elégedettek vagy elégedetlenek a mai helyzettel?

Általában beszélünk a személyi feltételek hiányáról. Ugyanakkor nem fogalmaztuk meg, hogy mennyiségi vagy minőségi jellegű-e a hiányok, hogy milyenné kellene alakítanunk a személyi feltételeket az igények és szükségletek jelenleginél eredményesebb kielégítése érdekében. Általában nem tartjuk megfelelőnek a közművelődés mai intézményhálózat modelljét, és gondot okozna azoknak a feladatoknak a felsorolása, melyek a működési kiadások elégte-

lensége miatt hiúsulnak meg.

Arról is beszélünk általában, hogy csökken a közművelődési rendezvények látogatottsága. Ugyanakkor választ kellene adni arra is, hogy a csökkenő látogatottság mellett milyen igények nem nyerhetnek kielégítést, hogy a helyenként jelentkező ugynevezett "érdektelenség" az indokolatlan igényekre vagy a kielégítés hiányosságaira vezethető-e vissza. A statisztika a lakosságnak csak a hivatásos közművelődési intézményekkel való kapcsolatát méri. Sokan ezt még ennél is jobban leszűkítik, és egyenlőség-jelet tesznek a közművelődés, a népművelés és a kulturotthonok tevékenysége közé.

Nagyon leegyszerűsített szemlélet ez, melynek háttere talán az a nézet, hogy a közművelődés keretében az embereket valahova, valamilyen rendezvényre hívni kell. Ezt követően a megjelentek számából vonunk le - de nem biztos, hogy minden vonatkozásban - helyes következtetéseket. Pedig tudomásul kell venni, hogy a ma emberének nem az az elsődleges, hogy hova hívják, hanem a megnövekedett sok-sok lehetőség közül maga kívánja kiválasztani a neki legmegfelelőbbet. Ugyanugy maga választja meg a munkatársi, a rokoni, baráti vagy a számára éppen közömbös emberekből neki megfelelő társaságát.

Az egyre több és korszerűbb új lakás, az egyre csábítóbb szórakozóhelyek, a megnövekedett mozgási, utazási lehetőségek mind-mind figyelembe veendő tényezők. Ennélfogva tartalmi oldalról is bővült a kör. Egyre többet beszélünk lakáskulturáról, kultu-

rált élet- és munkakörülményekről, kulturált ipari és mezőgazdasági termelésről, kulturált ellátásról és szolgáltatásról.

Mindez jelzi, hogy a közművelődéssel kapcsolatos témakör egyre inkább átfogja egész életünket, de ugyanakkor egyre nehezebbé teszi a közművelődés tartalmi körülhatárolását, és szinte lehetlenné teszi annak egyetlen intézménybe való besűritését. A kulturálisan ma már csak egyes kulturális rendezvényeknek lehet otthona, és nem általában a kulturának, a közművelődésnek, de talán még a szűken értelmezett népművelésnek sem.

Ha a közművelődési problémák ilyen átfogóan, és társadalmi méretekben jelentkeznek, nyilván társadalmibbá kell válnia azok megoldásának is. Tévedés azt hinni, hogy központi állami erőforrásokból biztosítani lehet az ilyen sokirányú közművelődési igények kielégítésének anyagi feltételeit. Sokoldalú igényt, sokszínű követelményt az időről-időre és helyzetről-helyzetre változó kívánalmakat csak sokrétű és változatos, a helyzethez alkalmazkodó uton lehet kielégíteni, amire csak állami és társadalmi összefogás lehet képes.

A tárgyi feltételeket sem biztosíthatja a közművelődési hálózat önmaga. A tartalmi problémákat nem oldhatják meg kizárólag a közművelődés hivatásos katonái. Az intézményhálózat fejlesztése, annak fenntartása ugyancsak az összefogást igényli annak ellenére, hogy a tudatban ma még eléggé él az elhatároltság, az elkülönülés, a saját probléma saját megoldására való törekvés gondolata.

Fel kell ismerni, hogy ez a szemlélet és az ebből fakadó helytelen gyakorlat mindenképpen a minőség ellen hat, hiszen mindenütt mindent, egymástól elhatároltan megvalósítani nem, vagy csak kezdetleges igénnyel lehet. Ennek a szemléletnek a megváltoztatása, az erők összefogása, a cselekvés koordinálása elsősorban azoknak a nagyon fontos, de egyben nehéz feladata, akik hivatásul választották a közművelődés irányítását.

Meggyőződésem, hogy a Nyári Egyetem Igazgatósága is ilyen megfontolás alapján határozta el, hogy a gyakorló népművelők és a közművelődést irányító szakemberek számára segítséget ad a nyári egyetemen elhangzó előadások és viták keretében.

Ilyen alapon irányította, alakította az egyetem hallgatóinak személyi összetételét is. Megjelentek itt a megyei és városi tanácsok, járási tanácsi hivatalok művelődésügyi osztályainak, mint állami irányító szerveknek képviselői. A megyei, városi művelődési központok, mint közművelődési szakmai bázisok dolgozói. A vállalati és szakszervezeti művelődésügyi emberek, kiknek bekapcsolódása és bekapcsolása a nyári egyetem egyik legnagyobb értéke. A könyvtáraknak, mint kiépített közművelődési hálózatnak képviselői, a TIT megyei szervezeteinek munkatársai, akik nyilván tovább viszik a Csongrád megyei TIT ezen kezdeményezését, és megjelentek a felsőoktatási, honvédségi, iskolai és egyéb művelődésügyi szakemberek, akiknek érdeklődését az egyetem témaköre felkeltette.

Szinte valamennyien egymástól eltérő munkaterületen dolgoznak, de közös céllal és feladattal a közművelődés szolgálatában.

A közös munkában ismerjék meg egymást, egymás munkaterületeinek problémáit. Keressék meg az azonos problémákat, adjanak segítséget az egymástól eltérő, de mégis azonos jellegű közművelődési feladatok megoldásához.

Ilyen, és ehhez hasonló gondolatok merültek fel bennem akkor, amikor kézhez vettem a Művelődéstudományi Nyári Egyetem megnyitására való felkérést, aminek nagy örömmel teszek eleget.

Magam is azok közé tartozom, akik a közművelődést irányítják, így közvetlenül is érzékelni tudom az itt elhangzó előadások fontosságát. Magam is tudom, hogy a közművelődés területén még igen sok a tennivaló, de egyben meggyőződésem, hogy ezek megoldásához ez a nyári egyetem igen sok és hasznos segítséget fog adni.

Jóleső érzés, hogy Csongrád megye székhelyén, Szeged megyei városban nyithat ez a nyári egyetem. Szeged, mint tudományos központ, rendelkezik mindazokkal a feltételekkel, amelyek alkalmas fórumot teremthetnek a magasszintű tanácskozások számára. Ugyanakkor a nyári egyetem hallgatói ezen elfoglaltságuk mellett részt vehetnek a Szegedi Ünnepi Hetek gazdag programjában, a szabadtéri előadásokon, mint fontos közművelődési rendezvényeken.

Amikor a Művelődéstudományi Nyári Egyetemet megnyitom, Csongrád megye és Szeged megyei város tanácsa nevében tisztelettel köszöntöm az egyetem előadóit és hallgatóit. Kívánok eredményes tanácskozást, hasznos ismeretszerzést, termékeny vitákat.

Érezzék jól magukat városunkban, és kívánjanak ide más-
kor is visszatérni. Szeged mindig szeretettel várja, és szívesen
látja Önöket.